

“Cənub qaz dəhlizi” tam sistem kimi fəaliyyət göstərir

Azərbaycandan mavi yanacaq ixracı getdikcə artır

TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) keçən il dekabrın sonunda istifadəyə verilib və həmin vaxtdan indiyədək 1 milyard kubmetr Azərbaycan qazını Yunanistanın Kipoi bölgəsindəki stansiyadan Avropaya nəql edib. TAP-la ixracın ahəngdarlığı “Cənub qaz dəhlizi”nin tam sistem kimi fəaliyyət göstərməsi deməkdir.

Artıq yalnız Gürcüstan və Türkiyə deyil, bir sıra digər ölkələr də Azərbaycandan mavi yanacaq alır. Məsələn, cari ilin ilk iki ayında ölkəmizdən İtaliyaya 10,7 milyon kubmetr, Bolqarıstana 55,4 min kubmetr təbii qaz ixrac edilib. Bu dövrdə Türkiyəyə 2 milyard kubmetr, Gürcüstana 1,24 milyard kubmetr qaz çatdırılıb. Ümumilikdə iki ay ərzində ölkədən 3 milyard 318,5 milyon kubmetr qaz ixrac edilib. Bu, Dövlət Gömrük Komitəsindən verilən məlumatdır.

TAP-ın idarəetmə direktoru Luca Schieppati da bu kəmərlə artıq 1 milyard kubmetr mavi yanacağın təhlükəsiz şəkildə nəql edildiyini bildirib. Qeyd edilib ki, TAP-ın çatdırdığı qaz həcmləri Avropa İttifaqı üçün yeni etibarlı, təhlükəsiz və sərfəli enerji mənbəyi təmin etməklə yanaşı, enerji yol xəritəsini asanlaşdırmaqda əsas rol oynayır.

“Cənub qaz dəhlizi” tam sistem kimi fəaliyyət göstərir

Azərbaycandan mavi yanacaq ixracı getdikcə artır

Əvvəli 1-ci səh.

Hazırda üç ötürücü sistem operatoru olan TAP AG, “Snam Rete Gas” və “DESFA” aparılan bazar sınaqları üzrə məcburi təklif mərhələsinin cari ilin iyul ayında baş tutacağını elan ediblər. Hər üç operator son bazar şərtlərini nəzərə alaraq enerji bazarlarının bərpa olunmasına daha çox vaxt ayırmaq istəyir. TAP konsorsiumunun bazar sınaqlarını keçirməkdə məqsədi təbii qaz tədarükçülərinin maraqlarını ifadə etməkdir. Bu, sonrakı mərhələdə kəmərin genişləndirilməsi imkanlarını araşdırmağa kömək göstərəcək.

Türkiyənin Enerji Bazarını Tənzimləmə Təşkilatının məlumatı isə qardaş ölkənin Azərbaycandan qaz idxalını artırması barədədir. Belə ki, bu ilin yanvar ayında Türkiyə ölkəmizdən 1,11 milyard kubmetrdən çox təbii qaz idxal edib. Bu, əvvəlki ilin eyni ayı ilə müqayisədə 18,4 faiz çoxdur. Azərbaycan cari ilin yanvarında Türkiyənin ən çox qaz idxal etdiyi ölkələr sırasında ikinci yerdə qərarlaşıb. Qeyd edək ki, həmin ay Türkiyəyə 2,67 milyard kubmetr qaz ixrac etməklə birinci sırada Rusiya olub.

Türkiyə Azərbaycan təbii qazını BTƏ (Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri)

TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) keçən il dekabrın sonunda istifadəyə verilib və həmin vaxtdan indiyədək 1 milyard kubmetr Azərbaycan qazını Yunanistanın Kipoi bölgəsindəki stansiyadan Avropaya nəql edib. TAP-la ixracın ahəngdarlığı “Cənub qaz dəhlizi”nin tam sistem kimi fəaliyyət göstərməsi deməkdir.

və TANAP-la (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) idxal edir. Türkiyəyə qədər isə mavi yanacağı Azərbaycanın və Gürcüstanın ərazisindən keçən CQBK (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) çatdırır. Ötən il CQBK-nın sutkalıq orta ötürücülük gücü 33,8 milyon kubmetr olub. TANAP qazı genişləndirilmiş CQBK-dan qəbul edir.

CQBK-nın sərmayədarları BP (28,8 faiz), TPAO (19 faiz), AzSCP (10 faiz), “Cənub Qaz Dəhlizi Midstrim” (6,7 faiz), PETRONAS (15,5 faiz), LUKOYL (10 faiz), NIKO (10 faiz) şirkətləridir.

CQBK, TANAP və TAP 3500 kilometrlik “Cənub qaz dəhlizi”nin bir-birinə bağlanan üç həlqəsidir. Bu dəhliz Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən nəhəng “Şahdəniz” yatağından hasil olunan təbii qazı Avropayadək nəql edir.

CQBK 2006-cı ilin sonlarında istismara verilib. Genişləndirilmiş CQBK isə kommersiya qaz həcmərinin TANAP-a təhvil verilməsinə 2018-ci ilin iyununda başlayıb. TANAP-la Türkiyəyə qazın nəqlinə başlanmasının birinci ili 2 milyard kubmetr qaz tədarük edilib. Ticari əməliyyatların ikinci ili keçən il iyunun 30-da bitib və həmin tarixə bu xətlə nəql edilən Azərbaycan qazının həcmi 6 milyard kubmetrə çatıb. İstismara verildəndən bu vaxtadək TANAP-la Türkiyəyə 10 milyard kubmetrə qədər qaz ixrac edilib. Sonrakı dövrdə isə bu boru kəməri ilə ildə 6 milyard kubmetr qaz nəql olunacaq.

TANAP 2019-cu il iyunun 1-dən etibarən Azərbaycan təbii qazının Avropaya nəql edilməsi üçün hazır vəziyyətə gətirilib. Kəmərin ikinci fazası həmin il noyabrın 30-da istifadəyə verilib.

TANAP-ın tam gücü ilə nəqlə başlayacağı 2022-ci ildən sonra hər il 1,5 milyard dollardan çox nəqləmə gəliri əldə olunacaq. Xatırladaq ki,

TANAP-ın səhmlərinin 51 faizi “Cənub Qaz Dəhlizi” QSC-yə, 7 faizi STEAŞ-a, 30 faizi BOTAŞ-a, 12 faizi BP-yə məxsusdur.

TAP “Cənub qaz dəhlizi”nin Avropa qolu, Azərbaycandan Avropa bazarlarına ildə 10 milyard kubmetr yeni qaz tədarükünü həyata keçirəcək qovşaq layihəsidir. Kəməri İtalyan “Snam Rete Gas” şirkətinin istismar etdiyi qaz nəqliyyatı şəbəkəsinə birləşir. TAP sistemi keyfiyyət, sağlamlıq, təhlükəsizlik və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə beynəlxalq standartlara uyğun fəaliyyət göstərir. Kəmərin potensialı onun ötürücülük gücünü iki dəfə artıraraq ildə 20 milyard kubmetrə çatdırmağa imkan verir.

Hazırda Azərbaycan təbii qazını İtaliya və Bolqarıstana nəql edən bu kəməri ötən il noyabrın 15-dən istismara verilib. Dekabrın 31-dən isə kommersiya təbii qazının nəqlinə başlanılıb. TAP-ın səhmdarları BP (20 faiz), SOCAR (20 faiz), “Snam S.p.A.” (20 faiz), “Fluxys” (19 faiz), “Enags” (16 faiz) və “Axpo” (5 faiz) şirkətləridir.

Beləliklə, kəmərin Yunanistan, Albaniya və İtaliyadakı çıxışları Azərbaycan qazının geniş Avropa bazarlarına tədarükü üçün çoxsaylı imkanlar açır. Bu, Avropa üçün strateji və iqtisadi əhəmiyyət daşıyan və yeni təbii qaz mənbəyinə etibarlı çıxışı təmin edən xətdir. Kəməri Avropanın enerji təhlükəsizliyinin möhkəmlənməsində, təchizatın diversifikasiyasında, həmçinin karbon emissiyasının azaldılmasında mühüm rol oynayır.

Flora SADIQLI,
“Azərbaycan”